

De Enkhuizer communiebank

- 4 -

De symboliek en de betekenis van de afbeeldingen aan de Enkhuizer communiebank.

Voorzijde communiebank Oud-Katholieke parochiekerk Enkhuizen

In de voorgaande artikelen is het Lam Gods en de ark van het Verbond besproken. We vervolgen met de symboliek van het rechter paneel: *de tafel met toonbroden*.

Tafel met toonbroden (en wijnkan).

De tafel met de toonbroden

De beschrijving van deze tafel vindt u in Exodus 25:

Maak een tafel van acaciahout, Maak ook de bijbehorende schotels, schalen en kannen, en kommen voor de wijnooffers, allemaal van zuiver goud. Leg op de tafel het toonbrood; dat moet daar altijd voor mij liggen. (Exodus 25,10-22; de uitvoering: Exod. 37, 10-16; bakken, etc.: Lev. 24:5-9).

Het brood werd "toonbrood" genoemd omdat op deze tafel twaalf broden (broodkoeken) werden neergelegd in twee rijen. Deze tafel stond in het Heilige van de tabernakel, vandaar dat deze werden neergelegd "voor Gods aangezicht". De kunstenaar heeft op de tafel twee stapels van zes broden uitgebeeld.

Deze broden werden gebakken van graan (tarwebloem) en werden eens per week - en wel op elke sabbat - ververst. Het "oude" brood mocht alleen door de priesters worden opgegeten. Er moest ook wierook aan worden toegevoegd, dat bij een graanoffer behoorde. (Lev. 6: 7-8). Zo blijken deze broden ook een offergave aan God te zijn.

Kan zonder wijn?

Behalve de broden is er ook sprake van schotels, schalen en kannen, en kommen "voor de wijnoffers". Maar wordt niet over wijn gesproken. Bij de diverse opgedragen brandoffers werd nagenoeg altijd een hoeveelheid wijn toegevoegd. Deze wijn zal door het vuur zijn verdampt. Zie o.a. Lev. 23:13.

Verondersteld mag worden dat behalve de wekelijkse vervanging van de toonbroden dit ook voor de wijn zal hebben gegolden. Maar dit offer werd niet verbrand maar gegeten.

Omdat er sprake is van "kannen", zal de wijn in een behoorlijke hoeveelheid aanwezig zijn geweest.

In Leviticus 10 wordt de geschiedenis van de dood van Nadab en Abihu de twee zonen van Aäron verhaald. Door hun gedrag ontheiligden ze Gods naam en voorschriften. Omdat aansluitend op deze geschiedenis het priesters verboden wordt wijn en sterke drank te nuttigen, ligt het voor de hand dat zij dronken waren. Dit "drankverbod" (Lev. 10:9) had tot gevolg dat er geen wijn bij de wekelijkse maaltijd van het (oude) toonbrood werd gedronken uit genoemde bekens en kannen.

Brood en wijn

De ingrediënten op deze tafel (brood en wijn) verwijzen duidelijk naar de H. Eucharistie (het H. Avondmaal).

De beperking dat alleen de priesters daarvan mochten eten is voor christenen vervallen. Want christenen behoren tot een koninkrijk van priesters (1 Petr. 2:9; Opb. 1:6; 5:10) en mogen zo allen eten van de tafel die de Heer heeft aangericht.

Door het woord van de Heer Jezus blijkt ook het wijnverbod opgeheven. Hij zegt daarover immers:

En hij nam een brood, sprak het dankgebed uit, brak het brood, deelde het uit en zei: 'Dit is mijn lichaam dat voor jullie gegeven wordt. Doe dit, telkens opnieuw, om mij te gedenken.' Zo nam hij na de maaltijd ook de beker, en zei: 'Deze beker, die voor jullie wordt uitgegoten, is het nieuwe verbond dat door mijn bloed gesloten wordt. (Luc. 22:19-20)

Toonbrood symbool van toewijding en dankbaarheid

Het toonbrood bevat de symboliek van brood en wijn in de Eucharistieviering. Maar er schuilt nog een bijzondere betekenis in. In tegenstelling tot offers voor afgoden lag dit brood er niet om door God te worden gegeten, maar om Hem iets te tonen. Daarbij werd er wierook als gedenkoffer toegevoegd (Lev. 24:7, vergelijk Openb. 8:3,4). Wij kennen wierook als symbool van de gebeden van de gelovigen.

Door dit toonbrood als gedenkoffer aan God toonde Israël haar dankbaarheid. De twaalf stammen - twaalf broden - toonden aan God hun dankbaarheid voor het levensonderhoud en ook waren ze het symbool van hun toewijding aan God. En in de toegevoegde gebeden (wierook) bevestigden zij deze dank.

De afgebeelde engelen boven de tafel met dit "gedenkoffer" geven aan dat dit offer aan God wordt aangeboden. Immers, engelen staan rondom Gods troon (Opb. 7:11).

Het twaalfstal broodkoeken verwijst ook naar de twaalf stammen die tezamen het éne volk vormden waarmee Gods verbond was gesloten (zie ook Exod. 24:4).

Geloof, hoop en liefde

Als we de voorzijde van de communiebank aanschouwen zien we deze drie elementen van ons geloof afgebeeld: geloof, hoop en liefde. Deze drie zijn vertegenwoordigd in de ark, het Lam op het boek en de tafel van de toonbroden.

Geloof: De ark van het Verbond met God geeft met het verzoendeksel de zekerheid van de vergeving van zonden en maant ons vergevingsgezind te zijn. De twee stenen tafelen, met de tien geboden, geeft ons de weg aan van onze christelijke plicht (liefde tot God en de naasten).

Hoop: Op de communiebank staat "het triomferende Lam" centraal. Hij heeft de dood overwonnen en daarom mogen we hopen en verwachten dat iedereen waarvan de naam in het boek van het Leven is geschreven, God zal zien.

Liefde: Op de tafel zien we in brood en wijn de Eucharistie afgebeeld. Behalve als dankbare herinnering aan Christus verzoening en liefde tot zondaren, wordt ons in de afzonderlijke broodkoeken tevens de verbondenheid van de leden van de parochie voorgehouden en de daaruit voortvloeiende onderlinge liefdebond. (1 Cor. 10:16,17)

Behalve in de drie panelen zelf zijn geloof, hoop en liefde nog eens apart afgebeeld in het middenpaneel. Links van het Lam Gods (onze hoop) zien we een engel met een anker (symbool van geloof) en rechts daarvan een engel met een brandend hart (symbool van liefde).

Waarom geen kruis aan de communiebank?

De kruisiging heeft weliswaar plaats gehad maar het Lam Gods heeft over deze kruisdood heen getriomfeerd in de opstanding op de Paasmorgen. Zo staat dit Lam triomferend in het centrum, waarop wij onze hoop bouwen.

Toch is de communiebank deel van een kruis. Figuurlijk vormt deze als het ware een dwarsbalk waarbij de lengtebalk door het schip van de kerk wordt gevormd. Dit wordt nog versterkt doordat het "hart" van de bank gevormd wordt door het Lam Gods zelf: aan de voorzijde 'trionferend' en aan de achterzijde 'ter slachtbank gereed'.

In het volgende (en waarschijnlijk laatste) artikel kijken we naar de achterkant van de communiebank en wijzen we op nog enkele details daaraan.